

Неіндогерманські племена на території України за часів Геродота.

В. Щербаківський — Прага.

Відомий визначний югословянський вчений Ніко Жупаніч в різних своїх статтях показав, що в географічній номенклатурі Югославії зустрічається досить імен, які пояснюються не з індоєвропейської, а з гиттітської мови, і таким чином представляють лінгвістичну паралель до того антропологічного факта, що населення дінарське представляє мишанину нордійської раси з расою передньоазійською, до якої належало і населення гиттітської держави (Chatti).

Ми знаємо, що більшість українського населення належить теж до дінарської раси, а тому і в склад українського населення мусіла теж входити раса передньоазійська, і се мусіло зазначитися в старій номенклатурі географічній України. Hüssing¹ як и Wirth² вважає, що ціла передгеродотова топономастика між Кавказом і Альпами, як і багато імен народів є Кавказька. На жаль топономастикою на Українській території ніхто не займався з (штандпункту) погляду кавказько-малоазійських мов. Такі назви рік, як Дон, Дніпро, Дністер, пояснили з осетської назви „dap“ = вода. А осетську мову при тим вважають за іранську т. є індогерманську. Але чи „dap“ є корінь індогерманський чи кавказько-малоазійський над сим не спинялися, і можна думати, що іранці позичили сей термін у передньоазійської раси.

Що до народів живших за часів Геродота на території теперішньої України, то багато з них суть безперечно кавказько-малоазійські, або як деякі вчені звуть — яфетитські.

Такі напр. були Геродотові *Tavροι*, які жили в Криму.

Classen³ в корні „taur“ шукає значіння гори, бо в тирольських Альпах є гирський криж „Hohen Tauern“; і з другого боку в Кілікії існують теж гори *Taurus*. В сих словах Classen³ бачить останки вимерлих мов, якими говорило колишнє населення живше

¹ Hüssing. Die Völkerschichte in Iran. Mitt. Antr. Ges., Wien 1916.

² A. Wirth. Kassische Forschungen, Memnon. B. III, 19.

³ K. Classen. Die Völker Europas zur jüngeren Steinzeit. 1912. S. 17.

від Кавказу до Альп. Tomaschek⁴ теж каже що *Tavροι* waren Stammverwandte der *Σίνδοι, Φήβιοι, Τορέται, Δόσχοι, Δανδάριοι, Κερχέται* oder *Ζυγοί* (черкеське *tsug* — чоловік.), які всі були аборигенами Кавказу. Але з другого боку Wirth⁵ указує на те, що „*taur*“ в черкеській мові означає чоловіка *taur* = Манап, звідтіль слово *κενταυρος*, бо „*κεν*“ = черкеське *Chen* = кінь = Pferd; *taur* = Манап. *κενταυρος* = кінь-чоловік; аналогічно кретське *Minotauros*; *Min* = бик = Ochs, і *taur* = Манап; *Minotauros* = бик-чоловік. Цікаво, що в українській мові збереглися слова миньо = бик; миня = корова. *Κερχέται* се є стара форма теперішнього імени Черкеси. На Україні вживалося на Київщині перед війною однаково и керез і через, в однім і тим же значінню = über. От же відповідно Wirth'у як і Classen'у *Ταῦροι* = суть Кавказці.

Сінди і Меоти жили при Азовським мори (Meotida); але Сінди на півдні, починаючи від устя р. Кубані (*ὄβαντις*). Сінди Кубанські і Сінди Малоазійські споріднені між собою. Миж Дніпром і Карпатами жили *Ἀράθρυσοι, Ἀλαζῶναι* і *Καλλιπίδαι*. По словам Геродота се були хліборобські племена. Tomaschek⁶ вважає їх за Трацькі племена. Kretschmer⁷ не згоджується з етимологією Томашека. *Ἀράθρυσοι* був великий нарід, який простягався від Дніпра, аж на Карпати, аж до вершин р. Maris'a (Herodot. IV. 49 і 100), *Λοισίσιος ὁ Περιηγητής* vers. 310). Classen⁸ відносить Агатірсів теж до народів Кавказького пня. Wirth⁹ відносить Агатірсів до Каспіїв, то б то до передньоазійської раси до якої входять і Кавказьці. Vasmer, Hirt і Kretschmer вважають їх Траками, але не зовсім слушно. Можливо що у них була тилькі трацька королівська династія, або правляча верства¹⁰.

Алазони і Калліпіди напевне були мішані племена з хліборобів передньоазійської раси (кавказької або хатської) и з Траків, які представляли у них правлячу кляссу. Сі передньоазійські племена ніколи не були винищені номадами до кінця і збереглися в горах і густих лісах на північ від степів у Губерніях Київській, Подільській і Волинській. Так само як в Дінарських Альпах і на Балканах збереглися їхні родичи, що послужили основою південних словян.

⁴ Tomaschek. Kritik d. ältesten Nachrichten über den Skythischen Norden I. Sitz. Ber. Ak. Wiss. Wien. 1888. S. 721.

⁵ A. Wirth. Kassische Forschungen. Memnon III. B. S. 30.

⁶ Tomaschek. Pauly Wissowa Realenc. B. I., s. 764; Sitz. Ber. Wien. Ak. Wiss. Philol. Cl. B. 99. i 116. Die Alten Thralen.

⁷ Kretschmer. Pauly-Wissowa Real Lex. Reihe II, I s 929.

⁸ Classen. Die Völker Europas zur jüngeren Steinzeit. s. 16 i 66.

⁹ A. Wirth. Kassische Forschungen. Memnon B. III. s 19.

¹⁰ V. Ščerbakivskyj. Zu Agathyrsenfragen Eurasie Septentrionalis Antiqua. B. IX.

Завдяки збереженню одної і тої самої раси на Балканах і на Україні, раси субстратної передньоазійської, пояснюється не тільки незвичайна близькість фізичного, або антропологічного типа теперішнього Українського народу і балканських слов'ян, але теж і незвичайна подібність в народній культурі і мистецтві народнім, яка вражає кожного хто розглядав етнографічні музеї Балканські і Українські. Як здається, при такій близості расовій і культурній помянутих тут слов'янських народів и Малоазійсько-кавказьких між собою ся близькість мусить видбитися і в мовнім скарбі, і для пояснення деяких слов'янських слів, їхніх корнів треба шукати не тільки в індоєвропейським та урало-алтайським словниках, але теж у словниках кавказько-малоазійських, на що здається слов'янські філологи до сего часу звертали замало уваги. Рівно ж і навпаки для розуміння передньоазійських фоссільних мов, моглиби придатися деякі слов'янські словники а особливо Український. Було би бажано, щоб на праці такого етнольога як Н. Жупаніч більшу увагу звернули по за межами Югославії.

Les peuplades nonindoeuropéennes sur territoire de l'Ukraine à l'époque de Hérodote.

Resumé.

Dans l'article ci-joint l'auteur attire l'attention des lecteurs sur l'opinion de M. Niko Županič l'éminent savant yougoslave qui établit une relation entre le substrat ethnique yougoslave et le substrat hittite du II millénaire av. J. Chr.-il signale la relation analogue entre le substrat du peuple ukrainien et celui des peuples du Caucase et de l'Asie Mineure c. a. d. des proches parents des Chatti-Hittites et cite les peuples de la souche caucasienne ou de l'Asie Mineure qui habitaient l'Ukraine à l'époque de Hérodote il cite: *Ἀγάθροισι, Ἀλαζῶναι, Δανδάριοι, Ἀσχοι, Κεοκῆται* ou *Ζυγοί, Ψῆσσιοι, Σινδοί, Τορέται, Καλλιπίδαι* et *Ταύροι*: Enfin l'auteur montre que l'étimologie de certains mots ukrainiens pourrait être déduite des langues faussiles de l'Asie Mineure et du Caucase.

V Ščerbakivskij,

Prague 25. X. 1937.

